

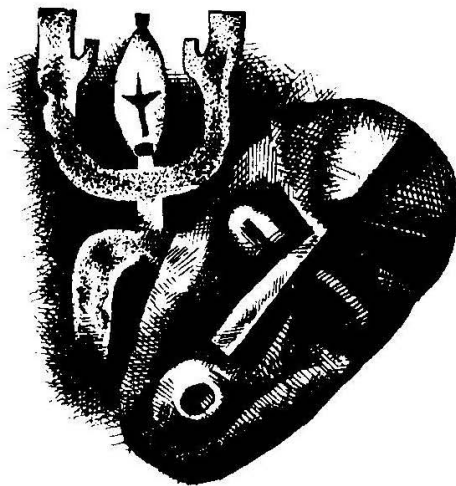
Першая кніга паэта

Зміцер Вішнёў
Штабкавы тамтам

ТЭКСТЫ

Мінск
«Мастацкая літаратура»
1998

Зміцер Вішнёў нарадзіўся ў Венгрыі ў горадзе Дзебрацэне. З 1993 года вучыцца на журфаку БДУ імя У. І. Леніна. Друкаваўся ў часопісах і газетах «Крыніца», «Калосьсе», «Малодосць», «Мастацтва», «Першацвет», «ЛіМ», «Культура», «Наша ніва», «Наша слова» і зборніках «Неаліт», «Пастка», «Імператар-удавец». Аўтар дзвюх фантастычных кніг і трох друкапісаў.

Там гучаць тамтамы
Там скачуць чыгуновыя адры
Там матыляецца маршавы ўльтыматум
Там-там — спяваем мы і крочым туды

УДК 882.6-1
ББК 84(4Бен)6
В 55

Серия заснавана ў 1968 годзе

Прадмова
Пятра Васючэнкі

© З. Вішнёў, 1998

© Прадмова П. В. Васючэнка, 1998

ISBN 985-02-0415-X

САРАМЯЖЛІВЫ КЛЁКАТАМУС

«У двухметровым чарапахавым куфры ляжыць містэр Вішнёў. Ён ляжыць ціха, быццам змуміфікаваны. На ім вялікі клоўнскі кяпур, пачасатая піжама і вязаныя шкарпэткі. Замест падушкі пад яго галавой стос жоўтых сшыткаў. Не, ён не памёр і не апаў у летаргічны сон. Яго с-с-сутнасць чакае пагудкі эфемернай славы».

Цытату, якую «містэр Вішнёў» зрабіў пастскрыптумам да зборніка, я зрабіў эпиграфам — і гэтым кампазіцыйна замкнуў кнігу. «Чарапахавы куфар» як нешта цвёрдае і замкнёнае для мяне асацыятыўна змыкаецца з эмблемай літаратурнай суполкі «Бум-Бам-Літ», у якой выпеставаліся аўтар. Славутай мядніцай, якую «бумбамлітаўцы» па-урбаністычнаму называюць «тазікам». Мне ўжо даводзілася параўноўваць гэты «тазік» з шкарлупінаю яйка, у якую гучна таўкуцца дзюбкамі літаратурныя эмбрыёны, і богведама, што выведзецца з-пад абалонкі — кураня або цмок, жамярына або алігатар. Час Зміцера Вішнёва надышоў, ягоная творчая асоба ўжо вылузваецца з-пад агульнай «бумбамлітаўскай» абалонкі.

Лірычны герой Вішнёва бывае надзвычай няўрымслівы: яму карціць насіцца верхам на зэбры або ганарова сядзець на «штабковым тамтаме». Пра сябе пры знаёмстве ён без залішніх цырымоніяў абвясчае: «Я — пішучая сволач» або «Я паўлін-маўлін» ці ў разгорнутай форме:

*Я — Вішнёў — ля кіпарыса.
На галаве агнямётны шаль.
На шыі Эфа пясчаная.*

Аднак у жыцці стваральнік «штабкавага тамтама» — не падобны да свайго лірычнага героя, а часам дыяметральна процілеглы яму. Прынамсі, ён менш эпатажны і скандальны, чым некаторыя папалчнікі па літаратурнай суполцы, больш далікатны, сціплы, часам і рацыянальны. Ён можа гадзінамі размаўляць пра літаратуру, нават па заканчэнні працяглых творчых семінараў, калі, здаецца, нават глядзець на літаратуру не хочацца, не тое што гаварыць пра яе... Такая захопленасць ідэяй літаратуры, магчыма, магла б выліцца ў роўнае гарэнне на марудным агні традыцыяналізму.

Але лірычны герой Вішнёва падпарадкаваны іншай, «свежай» традыцыі, закладзенай «Бум-Бам-Літам», і мусіць, часткова з пачуцця

прыстойнасці, ірвацца ў Афрыку, дзе пануюць інакшыя рытмы, жарсці:

*Там далягляд развальваецца на чырвоныя кавалкі
Там грыміць акіян
Там ходзяць панцырападобныя дзяўчаты
Там стаіць белая Прэторыя...*

Гэта з «Маршавага «Там-Тама» Бум-Бам-Літа». Бумбамлітаўцы наогул любяць калектыўныя, «маршавыя» віды творчасці, што лучыць іх, з аднаго боку, з «Маладняком» (пра што гаворка ніжэй), з іншага — з сучаснымі маладзёжнымі «тусоўкамі». Яны любяць вар'іраваць або паўтараць адзін матыў, тыражаваць прыёмы. І вось паэзію Вішнёва агучваюць, апроч тамтама, маракасы, бубен, якія, няцяжка здагадацца, у блізкім сваяцтве з памянёным «тазікам».

«Афрыканскія» вершы Вішнёва прасякнутыя дзіўным адчуваннем, якое я назваў бы «антынасталгіяй». Лірычны герой, які «бадзяецца па вуліцах Менску», мроіць «заірскія ангольскія суданскія нігерыйскія малійскія і маўрытанскія крыніцы рэкі моры і акіяны» і хоча «паляцець на паветранай кулі // насустрач сонцу // насустрач пяскам // трымаць у руках // вялікага // дупатага // папугая»...

Магчыма, праз лірычнага героя счытваецца найбольш архаічная інфармацыя нашага калектыўнага несвядомага — пра агульную чорную прарадзіму чалавека, гіганцкую ўранавую лабараторыю, у якой, паводле гіпотэзы, запачаткаваўся чалавек разумны?

«Толькі гэтага не ставала»,— іранічна прамовіць прыхільнік чыстага еўрапеізму або «усходніцтва». Але якраз жа і не ставала: афрыканізацыя як носбіт надзвычайнай экспрэсіі, тэмпераменту, можа, і не пашкодзіла б нашай літаратуры, якая часам выглядае залішне рацыянальнай або анемічнай. «Афрыканізаваная» лірыка Вішнёва споўненая ўнутранай палемікай з рэфлексійна невыразным і мляўкім паэтычным рэчывам, якое паэтычны герой называе «вішнёўкай». Праўда, здараецца, што і «вішнёўка» бярэ верх — напрыклад, у малавыразных і другасных, на маю думку, тэкстах з цыкла «Аўтрофнае возера».

У той жа час не магу лічыць творчым пралікам або адступленнем ад «бумбамлітаўскага» ці постмадэрнісцкага канонаў моманты, калі паэзія Вішнёва скідвае покрыва эпатажнасці, калі ў ёй пачынаюць

праглядацца праявы літаратурнага ўплыву, рэмінісцэнцыі. Што ні кажы, але існаванне літаратурнай традыцыі — абавязковая ўмова існавання постмадэрнізму; апошні падпёрты тысячагадовымі напластаваннямі культуры і жывіцца імі. Другая ўмова — добрая філалагічная школа.

У паэзіі Вішнёва відавочныя сляды літаратурнай традыцыі 1920-х гадоў, калі ў ёй, як кажучь, «было ўсё». Іншая рэч, што гэтыя сляды — адбіткі «наадварот», яны суадносяцца адзін з адным, як у фатаграфіі негатыў з пазітывам.

Напрыклад, гэтыя радкі:

*Тут сядзяць нашыя браты
Падымце шпагі бранзаваныя кубкі і свае аранжавыя вочы
Там на поўначы ідзе вялікае сацыялістычнае з'яўленне
Мы адчуваем згрызоты нашых ботаў і кавёлаў
Чаго дзеля парушаецца слых і зрок і рух
Ведаюць сібірскія зняволеныя Мароз і Паўлік
успрымаюцца як «антымаладнякізм» або «антыбурапена».*

«Рыкае іржавымі вуснамі мароз» — а гэта ўжо «антыімажынізм», адштурхоўванне ад матываў паэзіі Язэпа Пушчы.

Двухгаловыя мядзведзі, мокрыя кашалоты, заікаты іхтыязаўр ды іншыя прадстаўнікі флоры і фаўны зборніка нагадваюць мне недарэчных істот з казак першага ў свеце абсурдыста Льюіса Кэрала. Асабліва памянёны вышэй клёкатамус — не проста заклінанне, як запэўнівае лірычны герой, не згустак фанемаў, а менавіта істота, гаваркая, схільная да эпатажу, бо гэты эпатаж і гаварэнне ёсць спосаб схаваць уласную нясмеласць, сарамяжлівасць. Так, клёкатамус, без сумліву, сарамяжлівая істота, бо адчувае сябе дыскамфортна нават на фоне ўласнай раскамплексаванасці.

У першай частцы зборніка адбываецца значная для жыццяпісу лірычнага героя падзея: ён дорыць лірычнай герані «кветкавы аэраплан»:

Мы паляцім да самага небасхілу

*Я буду шаптаць пухкія словы
Ты нічога не зразумееш і таму
ўсміхнешся сваімі японскімі
мандарынавымі
вачамі*

«Японскі энцэфаліт» — экзатычная хвароба каханьня, каханьня панка, адначасова нахабнага і кранальна нерашучага, сарамяжлівага. Гісторыя каханьня пераказваецца ломкім, як у падяетка, голасам.

Часам пэтая пачуццёвая аўтэнтыка спрабуе схвацца за грувасткай метафорукай, нават за тэрмінам кштальту «аўтрофнага возера» або «саматычных клетак». Але герой, які відавочна чэрпае натхненне і з навуковай лексікі, так кранальна блытае «рэтардацыю» з рэгенерацыяй (у вершы-прызнанні «Я паўлін-маўлін»), што хочацца параіць рэдактару, карэктару і аўтару не выпраўляць гэтую недакладнасць.

У гэтай паэзіі пераважаюць зрокавыя, эйдэтычныя вобразы, канфігурацыі і фарбы. Адчуваецца, што тэксты створаныя ў звязку з «пэрфомансамі», якія ладзіць «Бум-Бам-Літ» і ў прыдуманні якіх Зміцер Вішнёў адзін з самых вынаходлівых. У пэўным сэнсе гэтыя вершы — тэксты да перфомансаў, частка сінкрэтычнага дзейства. Без гэтых паэтычных паказаў тэкст, напэўна, не гучыць напоўніцу, гэтаксама як не раскрывае ўсіх сваіх рэзерваў п'еса або сцэнар без прадстаўлення.

Але ў той самы момант, калі я раздумваю пра гэта, першую старонку вішнёўскага рукапісу, які мусіць стаць кнігай, перасякае маленькі шэры павучок. Перабягае па дыяганалі — «прачытвае». І гэты маленькі «пэрфоман» прыводзіць мяне да думкі, што прачытанне зборніка — няважна як, з пачатку да канца, па дыяганалі або зазіраючы «ў хвост»,— стане для чытача таксама «Відовішчам», дзе на кожным кроку — нечаканасць, неспадзяванка.

Пятро Васючэнка

ЧАСТКА ПЕРШАЯ

ЯПОНСКИ ЭНЦЭФАЛИТ —

паводле медычных слоўнікаў
вострае віруснае захворванне
чалавека (ліхаманка парушэнне
свядомасці паралічы)

* * *

Я пускаю бурбалкі
як рыба
якая
плавае ў акварыуме
Я гляджу на
свет круглымі вачыма
і
паграбую
корму

* * *

На чорнай бочцы ляжыць чорны клюст Баўлі.
Дзьме гарачы афрыканскі вецер.
Гойдаюцца разлапістыя пальмы.
На чорнай бочцы ляжыць чорны клюст Баўлі, ён
чакае цябе.

* * *

Я сустракаюся
з паэтамі
каля шампанскага мора
Мы застыгаем у мармуры
Зоркі як
пунсалікія медузы

* * *

Дзе сьці на Поўначы
ў вялікім снежным шатры
сярод вандроўных аленяў
і двухгалоных мядзведзяў
на чорным квадратным кіліме
з крывавай ружай у руках
ляжыш ты
Я прыкатурхаюся
як
віхор
ламаныя бліскавіца
і абпалю твае вусны
сваім подыхам

* * *

Рыкае іржавымі вуснамі мароз
Мой розум раскульваецца на
тысячы сонечных ліхтароў
Рыпяць валёнкамі па
снезе белыя незнаёмы
Вакол вісяць суцэльныя клапаны
клапаны клапаны сэрца
быццам гронкі чырвонага перцу
Мне ўводзяць прэпарат каб
адбылося пацямненне свету

жоўтыя пальцы
жоўтыя
жоўтыя
тоўстыя
пальцы

* * *

Глыбокiя зморшчыны кладуцца на паркет
Пранiзлiвыя вятры
Лес бяжыць на мяне
ён тыркаецца ў мае
крыгі
ператвараюцца
ў белыя
гадзiннiкi

* * *

на станцыі
метро Кастрычніцкая
я выглядаю
сваю рэвалюцыю
з чырвонымі вуснамі

М ЕНІСКАВАЯ СІСТЭМА

Я скачу на
зебры
махаю
пустым кубкам.
Гляджу на
пірамідальныя дрэвы.
Слухаю
пляскатых зеленавокіх птушак.
Адчуваю
рытм часу.

* * *

наступілі на руды абпалены хвост
і папльлі па акіянах рыфлёння бутэльки
з надпісамі «Сцеражыся Вішнёва!»
зазьялі золатам водарсці на дне марскім
рыба накрэсліла зігзаг SOS
дзікункі забразгаталі ўпрыгожаньнямі
халадудльнікі пачалі хрыпець
беларускія народныя стевы
вадасцёкавыя люкі ўчарнелі
што тая сапуха
закруціліся жалезныя банькі на соснах
і сказаў нехта Дай кракадзіліну

* * *

Мы сядзім на
штабкавым тамтаме
п'ем жалудовую каву
Мы глядзім на
цябе

але

ты

не разумееш
не бачыш
не чуеш
толькі і робіш
што
крытыкуеш

* * *

Я падарую табе кветкавы аэраплан
Мы паляцім да самога небасхілу
Я буду шаптаць пухкія словы
Ты нічога не зразумееш і таму
Ўсміхнешся сваімі японскімі
мандарынавымі
вачамі

* * *

мая бабуля
любіць гатаваць
афлеты
якія
нагадваюць
табуны
карлікавых
бегемотаў
што
сноўдаюцца
па плазаватасці
кухоннага стала

МАРА

Я хачу паляцець на паветранай кулі
насустрач сонцу
насустрач пяскам
трымаць у руках
вялікага
лупатага
папугая
рэагаваць на
крыкі ветру
і
цалаваць цябе
мая гарбастая Афрыка

* * *

я пацалую твае
алычовыя зоркі
і люстэркавыя
кончыкі
пальцаў
пачую крыкі чаіц
мармытанне
марскіх каменьчыкаў
і ціхі
шэпт
кахаю...

* * *

Крылы тваёй дабрыні
падымаюць
мяне ў вышыню
да жоўтых хмарак
дзе сярод марэлявага пенкуса
і белага гарлачыка
плаваюць нашыя жаданні

* * *

Я бадзяюся па вуліцах Менска
Назіраю за дрэвамі
лісцё якіх
нагадвае сургучныя пячаткі
Здымаю бардзюрных прастытутах
з вачыма круглымі і вясёлымі
Запальваю на выгнутых слупах
пурпуровыя зоркі
Цягаю вялікі чумадан
з трактатам пра Сумленне
14 траўня 1996

* * *

Н.І.

Я ўбачыў цябе сёння санліваю (жахлівую).
Ты стаяла басанож на каберцы і хавалася
ў навальніцы сваіх доўгіх чорных валасоў (папяросаў).
Ты прамовіла штосьці аб зямным бязладдзі
(зялёным ладузе) і студэнцкім крызісе...
Твае вочы бліскалі мокрымі кашалотамі
(каштанавымі лодкамі) і гэта была смешна.
Тады я накрэсліў вуснамі на тваіх шчаках
тры словы. Я... Кахаю... Японію...

МАХ. АО. Н. І. К.

мая ўсходняя жанчына
сядзіць сярод кніг у паравозным замку
і штгодзённа
галосіць паэмамі З.Ю.В.
Коміны замка
абкладзены калінавымі зоркамі і бруснічнымі плане тамі
На сценах
вісіць некалькі пяцікутавых плакатаў
з вайсковымі і кулінарнымі заклікамі
жанчына
носіць сукенку з марскіх шчарупкаў
чаравікі з курыных лапкаў
і жоўтыя гарбузовыя бранзалеты
Яе вочы падобныя на краскі шывшынніка
валасы сапраўдныя крылы коршака курацапа

СУПРАЦЬТ АНКАВЫЯ СЛОВЫ ЯКІЯ ДЗІРАВЯЦЬ ЗАЛУ

Шкло колеру ячнага мёду Покаецца на тысячу
салодкіх аскромкаў Якія ўтыкаюцца У
прасторы мёртвага ценю Дзе грудамі груды
Дзе збіраюцца ў карагоды чыгуновыя паданні
савецкага перыяду Шыбры Суцэльныя Ад іх
цягне хомам і гарам пабітых танкаў
Зрэшты туды цягнуцца японскія стогны Панкаў
Якія атабарыліся ў канцлагеры Зялёны дзьмухавец

ПАТАЛАГІЧНЫ ПАЦЬЕНТ

Назірай за маімі чорнымі вушамі
Прыглядайся да іх бляску
Каб усмоктаць сваім духоўным горлам
Моц маёй вушной энергетыкі Ты
павінен Ведаць сітуацыю Чарнобыльскай зоны
Ты чалавек-крыж
Таму бяры вялікі карадобны сцяг
і тупай на цэнтральную плошчу Добруша
Тады аблогі як натоўпы саранчы праскачуць
па Небастыку ў бок Паўднёвай Афрыкі
Ды гарлапаністы вецер прыкатурхаецца
да помніка ДурДомЛіта Потым
заскрыгочуць металічнымі сківіцамі 52
пакалечаныя мурыны
Балкампёс і Друхлос спужаюцца
і пачнуць бегаць вакол мяне
Ты назірай Усмоктвай Хутка дыхай
Інакш сэрца захоча выбухнуць ядзернай бомбай
А дух адчуе асалоду ў крывавым корсце
Які чапляецца на ланцугах
да кірзакаватага крэсла Каралутнай Амёбы
На якой адбываецца дослед
паранаідальных прышчыкаў На якіх
звычайна высыпаюць аксамітныя фтырусы
Таму вывучы ўсе матэрыялы
Дзе жывуць беларускія японцы
Там і таксама на ўскрайку планеты Зямля
ты зноў убачыш мяне
Гэта значыць я чалавек
Я займаюся пірамідальнай справай
Па якой любяць праходжвацца двухрогія зубы
Яны маюць чырвоныя зубы
Пасля дзіўных сняданку абеду і вячэры

Але раптам

яны не будуць жаваць сквірчэць рыкаць і мыкаць
Будуць пабудаваны бранзаваныя замкі
І з'явіцца трохрогія рыцары Вось
менавіта тады

Ў мяне пачнуць расці зялёныя смярдзючыя вушы
Гэта атрута
Таму бяры карадобны бубен і ляпай
сваёй валасатай Ляпай Хочацца
пачуць гэткія адмоўныя гукі
Хочацца прыцягнуць тваю ўвагу
да праблемаў сучаснай культуры
Таму завітай да майго сябра філосафа
Ён растлумачыць усё.

ЧАСТКА ДРУГАЯ

КЛЁКАТАМУС —

паводде заірскіх ангольскіх суданскіх
нігерыйскіх малійскіх і маўрытанскіх
крыніцаў рэк мораў і акіянаў з'яўляецца
моцным шаманскім заклінаннем

* * *

Я — Вішнёў — ля кіпарыса.
На галаве агнямётны шаль.
На шыі Эфа пячаная.

ШТРЫХАВЫ ВЕРШ

Я сёння слухаў атласнага каменданта: вялікаротага,
з каштанавай банькай у носе, з вузкімі сабачьмі вачыма.
ЁН стаяў. ЁН — у мышыным шынляі, з вінтоўкай у руках.
ЁН маўчаў. Я слухаў. Я сядзеў у тыгравых трусах і мокрым
воцатна-жоўтым прасцірадле на стоўчыку каля сцяны.
Пад партрэтам Леніна.

* * *

Я паўлін-маўлін,
сапсэлы канчаткова,
не падлеглы рэтардацыі.

МЕНСКАЯ ЗІМА 1996

на смерць І.Б.

Расплюхваюцца мае ўзбураныя вочы
На іх кідаецца святло падазронага шчасця
Трамвай капытамі катуюць чорны рассыпісты снег
Брук абкладаецца радаснай плеўкай
Я выкрываю Пётра
Ён ходзіць на карачках
І рыкае ў мой бок
Я падхопліваю гэты душэўны заклік
Мы выплёўваем розныя выбухныя гукі
Гэта робіць страшэнны перапуд
Людзі пужаюцца
абшукваюць сябе рукамі
і як блазны выталупліваюць сінія вочы
29 студзеня

ЦМОК

Поўнач. Тундра. 30 км. Ад Мыса Шмідта.

Вакол — бясконцы свежы тварог з рэдкімі ўзгоркамі густой смятаны і зморшчанымі разынкамі, у вышыні мядзяная лыжка. (Хаця... хутчэй апалонік.) Мы на доўгіх 50-футавых санях! Імчымся! Галёкаем недарэчную песню:

— *У тундры жывуць снегавыя!*
У тундры жывуць ледавыя!
У тундры жывуць футравыя!
У тундры жывуць перадавікі!

Нас пяцёра: Міхась — барадаты. Віктусь — вусаты. Сяржук — з папаратнікавымі бровамі. Алег — з устаўнымі балотнымі зубамі, і я — без асаблівых прыкмет.

Усе мы ў высокіх аленевых турбасах, ватовых штанах, доўгіх паласатых футрах, квадратных мядзведжых рукавіцах, вялізных сабачых шапках. Усе мы п'яныя «у абцас». Усе нападўляжым, быццам вялікія ржавыя прасы. Ляпаем ап'яненымі кара-зялёна-сіне-чорнымі вачамі і псуем на марозе галасы.

Шыпяць, рыпяць палазы — рэжуць на тры кавалкі тварог. З нас выкочваюцца аблачынкі пару і разносіцца хвацкае глупства. Міхась зрэдчас паганяе лаек, і тыя гаўкаюць, выстаўляюць махрыстыя язычкі і старанна цягнуць сані.

* * *

Я
гэтки
ашалелы
эрмітажны
доўгі
сяджу
на
клеапатравай
метрычнай
лаўцы
Я
разломваю
чырвоныя
зялёныя
паветраныя
кавуны
ВАКОЛ
скачуць
лётаюць
марэлявыя
людажэры

ІХТЫЯЗАЎР

І наогул. І таму. І пляваць. І не трэба. І ўсе. І
я! Эх. І каламбур. І куралес. І о. І а. І і. І-і-і-і-і!!!
Эх.

МАРШАВЫ «ТАМ-ТАМ» БУМ-БАМ -ЛІТА

Там далягляд развальваецца на чырвоныя кавалкі
Там грыміць акіян
Там ходзяць панцырападобныя дзяўчаты
Там стаіць белая Прэторыя
Там вершнікі з доўгімі і цымянымі мячамі
Там расцілаецца аксамітны пыл
Там лётаюць рэдкія саламяныя птахі
Там бадзяецца худы мурын
Там ляжыць пашараваная жоўтая манета
Там бегае дух гулянку і распусты
Там гучаць тамтамы
Там скачуць чыгуновыя ядры
Там матыляецца маршавы ўльтыматум
Там-там — спяваем мы і крочым туды

АФРЫКАНСКІЯ МАТЫВЫ

рукі
цягнуліся
туды
яны
я-я (ням.)
жоўтыя-жоўтыя (ВУШЫ)
рукі
марынаваныя
з доўгімі
рамбоіднымі
пальцамі (ХРАПЦАМІ)
яны
я-я (ням.)
худыя-худыя рукі (КРУКІ)
жаночыя
але з мужчынскім
(ШАБЛЕМ)
менталітэтам
яны плаўна плылі туды
(САПРАЎДЫ!)
Гэтыя
пачварныя
рукі
марылі
памацаць
афрыканскую нізіну
але!
ЗЛОСНЫЯ ПІГМЕІ
ЯКІЯ СКАКАЛІ ВАКОЛ ПАНКА –
ускай дзяўчынкі
ГУЧНА КРЫЧАЛІ:

— Хо! Хо!

Ха! Ха!

Хо! Хо!

Ха! Ха!

Уявіце сабе, толькі што вы пачулі нешта. А нешта рэч незвычайная, калі браць, напрыклад, рэч з афрыканскай ... то

адбываецца нейкі папуаскі балкампёс. Таму натоўп мурынаў расклаў
усё на свае зашыфраваныя месцы.

вашыя

мазгі

заплятаюцца

АДБЫВАЕЦЦА

ПРАЦЭС

АФРЫКАНСКІХ

МАТЫВАЎ

бультук тук

СЛУПАВЫ ВОСТРАЎ

Страфа (драфа) вылятае ў моўкную кадасу (барадасу).
Блішчаць залатыя дыскі (міскі) і рабінавыя вочы (аднойчы).
Чалавек (чабурэк), змазаны вапнай, упаў у сажу (лажу).
Танкі (тапкі, папкі) прарыкалі ў бок Вашынгтона (...дона).
Аднавокая варона і я (у кароне) сядзелі на правадах (абадах).

42
Я ЗНОЇ

ахвярую Жуку і Мятліку

Я ганяю
зграі
афрыканскіх
мух!

мух ганяю
ганяю мух

Я ганяю
тоўстых
афрыканскіх
мух!

мух ганяю
зграі мух

Я не бачу
афрыканскіх мух!
мух ганяю
тоўстых мух

Я ганяю
ганяю
ганяю
афрыканскі дух!

дух ганяю
ганяю мух

43
ЗНОЎ Я

*ахвярую Мішкаваму і Бабінаму
Швэдару і Выбухному Карбіду*

...чакаю зграі афрыканскіх...
...не чапляйце аўтрофнага...
...качаю адзін недарэчны...
...не хапайце аўтарытэтнага...
...не прымаю варожых...
...не ганьбіце

аўтарыфнага

мяне —
ВШНЁВА

Кілім, праз які прарастаюць рэчы, ёсць у пацуковай нары, якая знаходзіцца ў маркоўным куфры, які стаіць на пласне Камю і К°, якая даўно патанула ў жэлацінавым пылку папяросы, якая ў грэйпфругавых зубах пакамечанага грамадзяніна, які сядзіць у царкве і чытае газету «ПРАЎДА».

ГАЛАСАВЫЯ

Аблокі
рыпяць
туды
імчыцца
соліцца
маё
запаветнае
бязмоўнае
жаданне
нібы
чатыры вокі
аформіліся ў
тэлепрыёмнік
іншапланетнай
бязглуздзіцы
зверху валіліся
звон
звод
звіх
яны
націскалі
і штосьці
рэзаніравала
паклінала
прыгнятала
плавіла
Была
самая
дасканалая
клёвая
зброя
супраць
кніжнага

46

мірнага
Аўса
якога
хацелася
каню

Лета 95

Менск

* * *

Чуліся гукі маракаса.
Я ляжаў у Мерычлеры,
Цябе не было.

* * *

Шалясцяць чарнічн्या сцягі.
Шьпы ўслалі актавую залу.
Рабая люстра адбарабаніла марш.

* * *

Маўзерная сволач зваліла бутэльку.
Забразгаталі медныя гербы.
Затрашчалі сібірскія тамтамы.

КАМ АМАМ - КАМ АМ АМ - КАМ АМАМ

Сінія калматыя клапы
абакуліваюць салёную выспу
на якой раскарачылася
маё залатое бляшанае
сэрца Адчыні Адчыні
для сябе мелодыю восені
з лісцём чырвоным
атругным Дзе ляжыць
пурпуровая труна ў якой
знаходзіцца вялікае вока
каровы Незвычайнае Надзвычайнае воблака
Бурбалкі
шклянныя і крываваыя
пераліваюцца блісамі
Пачнем шабаш-шантаж
з кашай кашлем
алергічным супрацьстаяннем
эпілептычным Каб
мора вясёлкі зацьмянілася
змрокам Удыхнула
вечаровай сіні
Каб неба пакрылася
снежнай лупінай на
якой ззяюць дзесяткі
рыбацкіх лунак Гэта
прыходзіць
дакранаецца цалуе шчыпае
ў сне ў цягніку
Зямля — Неба

Я-Я-Я-Я-Я

чыгуначнік
звышвышкалены
вусень
пажыральны
дзіця
вузкавокае
крык
абмарожаны
ПЛЯТУ ўзоры
рухаюся па
шпалах

ДЫЯРАМА

I

Наша брыгада ў ружовых шаломках і фееках, у люстрынавых хламідах, у ялавых пантофлях.

Я стаю ў самым цэнтры нашага войска на вялізнай эбанітавай скрыні. На мне блішчаць новыя нарамнікі, зіхаціць на пальцы пярсцёнак з хрызалітам. Я стаю і чытаю рэскрыпт:

«Прывітанне, мой любімы лемур!

Пішу табе ў апошні раз. Усё яшчэ спадзяюся, што твой здаровы розум пераможа твой філістэравы пачатах. Хаця, усё ж думаю, над табой запануе дрэнь. Што ж, тады шкада... Але запэўніваю цябе, нават у гэтым паганым прадчуванні я ўсё яшчэ цябе люблю. Таму на галоўнай плошчы мы пераслалі шафранавыя дарожкі, выставілі некалькі дзесяткаў трумо, падрыхтавалі гільяціну і эпітафію.

Заўсёды твой
Генрых».

— Браты! — усклікваю я.— Да якога часу мы будзем трываць саліцэравага гада! Зробім з ім шматступеньчатую фальцоўку!.. На эскулала! На хурал! Наперад!

Жаўнеры гудуць і махаюць ланцэтамі ды чырвонымі пратэсамі. Мой лямант падхопліваюць:

— На эскулапа! На хурал! Наперад! Вядзі! Вядзі, доблесны Канстанцый!

II

Я хрумстаю юкалу, п'ю херас. У вышыні ззяе апельсінавае сонца. Мы сядзім на яхантавым каберцы. Каберац ляжыць на эшафоце. Нас двое. Я і Нехтась — імярэк. Вакол шмат людзей. Усе гарлапаняць, размахваюць рукамі. Паблізу, па краі пласні праходжваецца чалавек у чугаі. Ён задаволена пацірае рукі, ашчыляецца і паказвае мне на дзесяткі трумо...

СТРАВА

распаліце агонь
пастаўце патэльнію
наліце алею
пакладзіце кавалак мяне
дадайце падліўкі
ўсыпце перцу
кіньце солі
натрусце пятрушкі
кіньце кропу
І так кожны дзень. І вы даведаецеся
як людажэры хварэюць.

ЭКЗАТЫЧНАЯ СТРАВА

Зноў сяджу на кухні Гарбату п'ю
І батон ем За фіранкамі
хлопчыкі бегаюць з футбольным
шпуляком Небастык курлыкае і чырванее
Я глытаю батон і на
прусака гляджу Вясёлы вусаты
амальчалавек круціцца каля майго
валасатага пузатага пальца Вычварае
кругі Спартовы гарэлку не ўжывае
таварыш Халадульнік грукоча
кажа Вось схаплю вусатага
лысатага і запхаю ў
халадульнік і будзе ў яго
сібірская высылка і страва
прусак-марожаны Прэзідэнт хатні
Будзе табе рэвалюцыйная змена ўлады

ЁН

Фтырус
фтыкурыс
ф-ф-ф-ф-ф
фтырус
футкурус
аф-аф-аф
фтырус
фаткурас
уф-уф-уф
фтырус
фумурус
фом-фом-фом
выпоўз
 моўз
морг
 рык
кус
ФТЫРУС
фтыкнус

* * *

Разуменне
наліваецца
расфарбоўкай
якое
пачынае
раптам
вакол
ападаць
на
абпаленае
асланёнае
ці
чырвонае
гадзіннікавае
якое
страляе
злосныя
глухія
пазыўныя
сыплюцца
вялікімі
прыгарашчамі
ў мітускі
з каханнем
Я адчуваю
што
мяне
 мяне
 мяне
надзьмулі
баданулі
і
Я паляцеў
засвістаў
у небасхіл
дзе не быў
цяжкім
гарматным
ядром

У ЛОДЖЫІ СЭРА ТАТЫ

Сальніца шпурляе промні, і яны расколваюцца аб кактусы. На плясміне карамельнай брыдасці рыбныя косткі распушаюцца веерам чыстых картаў. Перапончатая шахты запаўняюцца бутлямі рознай пароды. Разнамасныя курапаткі разгульваюць крумкнутымі калгаснікамі. У цэнтры гэтай рэчаіснасці знаходзіцца маленькі лысы ўцёс, на вяршыні якога бліскае пара паліраваных шчарупкаў.

САМАТЫЧНЫЯ КЛЕТКІ

цягнікі лязгочуць сачляненнямі
і шкло запісвае стукат ног
і краны ганарліва рогі выгінаюць
і лакатары бурбуляцца люстранасцю
і вачыма як балонамі гандлюе клоўн
і скрозь сетку дрэваў вокны палымнеюць
і танчаць цені на крылах даху
і на сопцы бульдог плёскае чырвоным скорблікам
і шматы скуры адвальваюцца з твару неба
і хлеба хочацца птушкам-парсючкам
і крыштальная вада пераўтвараецца ў фігуры
і нараджаюцца ў паветры веснавыя словы

* * *

Я выцякаю духмяным сіропам з каньячнай бутэльні, кропаю на вэнджанья антрэсолі і расплываюся бурай ракавай плямай, мяне пачынае трэсці, і я чарнею да колеру запечанай крыві.

* * *

Лісце падае
закручваецца
ў спіралі
с о н ц а
размалёванай
шайбай
плёскаецца
ў тарфяную
пустэчу
Агромністыя
пальмавыя
вочы
ператвараюцца
ў какосы
так
хочацца
незразумела
напіцца белай
атруты
каб
высушаны розум
паляцеў
засіпеў
зарыпеў
у вяселькавае
падзямелле

* * *

Скача перад вачыма скатома.
Рассякаюць паветра скарпіёнавыя мужі.
Ржавее крамтаева-мядзянае яйка.
Чарнеюць ножкі спадара Тома.
І хомар... хомар!.. хомар!!!

* * *

Яна — велікавокая — пілой утрызалася
ў мае драўляныя забалочаныя пачуцці
яна — каракулевая — надрывалася
глытаючы дубовыя (вішнёвыя) габлюшкі Шаленства
яна — афрыканская — усміхалася

* * *

У лужыне плавала блакітная міска.
Цыкалі кроплі.
Я жмурыў разетчатыя вочы,
цокаў лакіраванымі чаравікамі,
паліў рабрыстую цыгарку.

* * *

Ньюць дрэвы і гэты
прыёмнік Мы таўчэмся ў
гурковым слоіку Туды На захад
Дзе дамы — жалезныя вігвамы

* * *

Ападаюць слёзы матылькамі
Цікаюць жалезныя гадзіннікі
Птушка Ліёна ляжыць на падваконні
Пачынаецца дыстрафічная катастрофа
Вісіць сакавіты сіямскі радок
Вось

Б

Чалавек — у скураным пінжаку, у скураным берэце,
у скураных ботах, у скураных пальчатках,
з зорачкай — выходзіць і чытае:

— Фікус. Пікус.
Жалезны куст.
Фіялетавы дождж.
Летняе цеста.
Ка.+Ша.
Выбух.
КлоПоп.
СтоП! СтоП!
І іншая лухта.
Та.

СІЯМ СКИ ЗАЛІЎ

Чарапная каробка (ці нейкае ёмішча) вельмі падобнае да чарапахавага бегемота. Падсвечнікі, якія стаяць поруч, нагадваюць (хутчэй з'яўляюцца) відэльцы, лыжкі (карацей, колкія і не колкія рэчы). Паравоз з рознымі трубамі (рознай даўжыні і вышыні) гудзеў, рыпеў, мармытаў, праклінаў і гадзіннік, які каціўся па рэйкавых завіхрэннях, і насы... Вакол кагосьці... чагосьці...

МАЙГКІ

Тут!

Расахаватыя дрэвы паўзуць туды
Дзе жаўцяк сыплецца на
вірлатую ці лупатую
Мэрам нейкія чырвоныя людзі
пачалі маляваць
Твар
іншага колеру
пільчака якавы
хоча хоча хоча
рагоча
Пачвара з сопушнымі дзіркамі
Анегды Так
кеўкалі крумкачы аб жыцці і
што гумовікі ці кірзачы
тапталі мяшалі глыталі
ясікамі кавенькамі
кідалі спаміж часам
Гадзіннікі
Бурдэнц
Бурдынц
Бурдык
Карэц шыпеў ці муры

* * *

Словы калыхаюцца барвовай бялізнай. Яны матыляюцца і зрэдку гаўкаюць. З часам нагрувашчваюцца і пераварваюцца ў сабакаслана.

ПУНКЦІРНАЯ ЦЫТАДЭЛЬ

варыянт № 5

Я чалавек
збіраў смецце
замятаў яго драцяным венікам
у саламяны шуфлік
Затым тупаў у калідор
і высыпаў сабранае ў пляміста-зебравую скрынку
Мармытаў песеньку аб мухаморы
Расчыняў акно ў у ў
Слухаў перашэптванне каштанавых і дубовых лісткоў
Высоўваўся ў (на)
і спрабаваў злавіць за хвост журавінавую стрэлку
страказу Але яна не лавілася
і весела кружыла ў паветры
Потым я выкульваўся з акна
падаў з вышыні другога паверха
Ляцеў марудна
павольна круціў галавой па баках
і размахваў рукамі
Пасля паглыбляўся ў нешта мяккае
ліпкае
цёплае
аскомістае
Цялёпкаўся
адплёўваўся грудкамі зямлі
Ныраў
Рыў равок
І вось я
знутры ўвесь добры
ўсміхаючыся
бэзавы
ўпаўзаў у пячору
Да возера-пульхнага каравая

* * *

Саліце шмат не шкадуйце
дадавайце засьпайце ведайце
вашыя сасуды ператворацца
ў крыштальныя правады вашыя
мазгі зафіксуюць белую
прыгажосць сэрца пакрыецца
каротай скрозь якую вырвецца
слабы крык саліце шмат
нарошчвайце белья
горы белья піраміды
Ваш страўнік
застыне помнікам старажытнасці
будучыя будуючыя нашчадкі
ўсвядомяць прывабнасць Салёных
гуркі і грыбы мякка плаваюць
(па) у талерцы тут
хаваецца расплаўленае дзіва
Яно чакае момант уліцца
ў вашыя змярцвелыя артэрыі
і пахрустваючы зледзянелымі
пазванкамі вы пачуеце
музыку аб якой і не мроілі

03.01.96.

* * *

Пагляджу на мамантавы знак і зразумею адну рабую ісціну з рагамі
слімаковымі. Што дрэвы растуць ацяпляльнымі батарэямі, што словы
мае выкалупваюць магільную чачотку.

М АНАЛІТНЫЯ ПАБУДОВЫ

варыянт № 2

Часам так бывае
неяк калі тады
вось Лаўрык
кожны вечар сядзіць на зэдліку
так не так
не на скале
не на мачце
не на даху
не на дрэве
не на траве
не на сталі
не на млыне
не на пні
на звычайным зэдліку
ці можа не можа
хаця стрыжаны баранчык
Лаўрык кожны кожны Лаўрык сядзіць
ляжыць чытае дрэнь
сядзіць паліць кубінскія цыгарэты
часта міргае левым узбуджаным вокам
рыкае дрыгае квольмі нагамі
млыны рыпяць
рыпяць размаўляюць з ветрам
дзяўчыны мужчыны шамацяць газетамі
часопісамі
лістоўкамі
аўтобусы омнібусныя
раз'язджаюць шляхамі заблуднымі
мастак Юрыла
ўзводзіць манументальную кампазіцыю

з бетонавых зорак
касак
кропак
рррррррр,
Вось ось ото анегдай
Лаўрык Лаўрыкі
паставілі ў полі сопушнае пудзіла
рудога нябожчыка Юрылу
жоўты шчыт з з з тэкстам

Грамадзяне
бярыце
наразную
гадзіну
ганіце
маладушнасць
слушнасць
выцягнем
сцягі
каскі
фарбы
розных
колераў
выльем на
свае
распухлыя
твары.

* * *

родным склонам
я крычаў
родным склонам
я пытаў
а пасля
я мармытаў
ролабом
ролабон
бон рол
ралі бам
дан дан
бум бум
бу-бу-рун
дук-дук
родным-родным
дасылаў
і сяброў
я паважаў
але штосьці
не крычаў
але штосьці
я хаваў
і таму
цяпер
у турме
я маюю
на сцяне
чорную
чорную
чорную
лыжку

ТЭНІДЫ ФУТУРУЗНЫЯ

Ёсць сонечная ляха на Беларусі.
На ёй санцююцца мэлёны,
кавуны і розная дробязь.
Там стаяць рознакропавыя парасончыкі
і шызыя футурысты,
якія крыгчаць песенькі,
вершыкі і паказкі.
У тых мясцінах пляжыць і сапфірыць мора.
Бадзяецца авяльгава-сіні фрэгат.
Кожны аўторак ліпеня
пераступнага года
на карабельніку грукатаюць гарматы.
Тады вялізныя аранжыкавыя ядры кружляюць
і пляскаюць у ваду.
Спадары кіты прачынаюцца і пачынаюць
выплюхваць велічэзныя вясёлкавыя вадалівы.
Небасхіл закупаіваецца кроплямі лімоніса
і ператвараецца ў сібірскага задаволенага катавуса.
Адбываецца цудоўнае якатанчынне.

МЫ НЕ КАСТАЕДНІКІ

Тут сядзяць нашыя браты
Падыміце шпагі бронзаваныя кубкі і свае аранжавыя
вочы
Там на поўначы ідзе вялікае сацыялістычнае з'яўленне
Мы адчуваем згрызоты нашых ботаў і кавёлаў
Чаго дэля парушаецца слых і зрок і рух
Ведаюць сібірскія зняволеныя Мароз і Паўлік
Але Гэта яшчэ не ўсё!
На нас навесілі ліпкія шыльды
Таму мы патрабуем па талерцы курынага супу
гарачай печанай вясны і грандыёзнай свабоды
Браты Мы намалюем Страўса і выявім
Як пльвучь болкі Так Глядзіце на
Як рэагуюць астрожнікі і белыя дыназаўры на
крыкі змучаных птахаў і кароў Мы
лечымся промнямі і добрымі пажаданнямі
Чакайце канцэптуальнага паразіта ў гасці

СКРАЗНЫЯ ДАЛІНЫ

Я няшчасны Я гаротны Такі пасінелы
Мае рукі дрыжаць Маё сэрца гудзе і рыпіць
Вакол друкавальныя машынкi Афрыканскія пернікі
І пачарнелае вока Ісака Пустыныча Хапае
Рысоўнае шкло У каменных французскіх замках
Расколваецца мур арганізма Ідыятызму
Патрыятызму Якога хочацца аматарам піва
Я шлындаюся са звязкам ліхтароў і селядзец жвакаю
Мая суглобая рака разлілася і зваліўся
На маю галаву Пуд зеляніны па кошце адзін даляр
Вакол слупы рабы Адбіваюць барабанны дробат
Кірзакаватыя корсты Ляжаць на лузе кульбабы
Я няшчасны і асуджаны Плаваюць па рацэ
Афрыканскія войскі Мабыць трэба туды
Прынцып парушаецца аднойчы Стоп
Таму дайце ў мой гонар апошні салют

ТАРАПУТТА. ТАРА-ПУТТА

За мутным шклом у пакоі А з раслін В асыпаліся рознакаляровыя лісці і краскі. Там сядзела чорная кошка з вачыма, падобнымі да пробак ад «Пшанічнай». Там вісеў малюнак 5x5 (з выявай дурня, які п'е кісель). Там стаяла эбанітавая тумба з гадзіннікам (у выглядзе голага ідыёта), які цікаў у зваротным напрамку. Там ляжалі кнігі (99) з назвай «Казкі ад дзядзькі афрыканца». Там ляжаў паласаты пехцяр з дзіркамі, падобнымі да гайкавёртаў. І вось сярод гэтай пышнаты, нібы струк чырвонага перцу, чалавек па імені — Я.

Я (дакладней — ён) сядзеў у адных абрыкосавых плаўках на бегемотазэдліку. Сядзеў Я і размахваў рукой з алоўкам. Сядзеў Я і лаяўся.

Раптам — званок.

Прышоў чалавек — Ён. Увесь у жоўтых гумавых латках... І сказаў ён адно слова:

— Клёкатамус.

Раптам — званок.

Прышоў чалавек — Той. У трусах, баталах, пальчатках, цыліндры і акулярах. І сказаў Той два словы:

— Клёкат Тамус.

Пазней прыляцелі плоскія зялёныя птушкі. Яны тры разы пракрычалі:

— Клёк Катам Мус! Клёк Катам Мус! Клёк Катам Мус!

Паказалі барвовыя язычкі. Паплявалі на крылцы. Паскакалі. І паляцелі.

ЧАСТКА ТРЭЦЯЯ

АЎТРОФНАЕ ВОЗЕРА —

паводле фізіка-геаграфічных слоўнікаў
возера вада якога забяспечвае населення
ў ім арганізмы пажыўнымі рэчывамі
якія ўтварыліся ў самім вадаёме

АЎТРОФНАЕ ВОЗЕРА

Чалавек... Чалавечак... Антыёх... Выцягнуты твар. Вялікі рабінавы нос. Маленькія празрыстыя вочкі. Кудлатыя абвіслыя бровы. Дробныя бародаўкі. Касмая барада. Ён стаіць каля мяне, трымае ў руках кошык з тапуахамі (Туффахамі). Усміхаецца, паказваючы вугальныя зубы. Сарамліва ўсміхаецца.

— Мо пасмакуеце? — цікавіцца ён і працягвае мне пурпуровы тапуах.

У хаце, дзе мы знаходзімся, лётае пах смалы, запаленых свечак... асенняга лісця і яблыкаў.

А мы з Антыёхам, як не з гэтага свету, стаім у зімовых, пушыстых чорных валёнках і гіўзатых кажухах.

— Мо прысядзем? — адказваю я пытаннем на пытанне і бяру прапанаваны плод.

Мы садзімся (плюхаем) на жоўтыя каржакаватыя стоўчыкі. Поруч такі ж жоўты і каржакаваты стол. Антыёх ставіць на яго кошык, і мы...

— Так,— кажу я.— Колькі мы не бачыліся?

Антыёх маўчыць.

Ты ўсё яшчэ працуеш вартаўніком на могілках? — зноў спрабую я разagnaць моўкнасць.

— Не.

— Звольніўся? — здзіўляюся я.

— Не.

— Выгналі? — спачуваю я,

— Не.

— Што не? Могілак не? Няма?

— Могілкі ёсць. Але няма больш вартаўніка. Не звольніўся. Не выгналі. Скарацілі.— Антыёх журботна круціць галавой.

Мы маўчым. Толькі храбусцім сакавітымі тапуахамі. Ды яшчэ разглядаем ката, які ўзнік з ніадкуль.

Сапраўды, звычайны такі кот. Плямісты. Кот Птах. Вунь як заліваецца. Муркае і муркае:

— Мур. Мур. Я вам песеньку, мур-мур, праспяваю, пра Муру, Мураву і лухту, мур-мур, маю. Мур. Мур.

— Франт,— кажу я.— Ты, кот,— фронт. Фарсун, Петыметр.

— Пітэкантрап ён,— папраўляе Антыёх.

— Чаму?

— Пітэкантрап і ёсць. На сучаснага чалавека не дацягвае. Але на таго ў самы раз.

Ката ўжо няма.

— Згинуў,— кажу я.

— Пайшоў да Муры, Муркі, Мурачкі. На спатканне,— тлумачыць Антыёх.

Я разглядваю хату: у куце акуратны абраз, на сценах некалькі невялікіх паліц з драўлянымі фігуркамі і посудам, каля левай ад мяне сцяны лакіраваная шафа. Не, глядзець у хаце няма чаго. Ну пару люстэрак у розных рамах, рогі лася, рогі аленя, скура бурага мядзведзя, квадратны самавар, штучэр. Ну, услон, падсвечнікі, каламар, пара томікаў А.В.К., клетка для папугая, але без яго... Вось. Не, глядзець няма чаго. Дробязь.

— Вы працуеце як і раней? — цікавіцца Антыёх.

— Не. Я зараз уладкаваўся паштальёнам.

— Што, на вашых могілках таксама скарачэнні?

— Чаму ж? Скарачэння не было. Зажадалася свежых газет. Рамантыка.

— Я таксама рамантык,— прызнаўся Анціох. — Я ўсё жыццё рабіў на могілках не з-за грошай. А з любові да справы...

Рып. Дзверы.

— Чалавек... Чалавечак... Марфа... Круглы гладкі твар. Вялікія, фіялкавага колеру вочы блішчаць, нібы заморскія адаманты.

— Добрага здароўя.

— Добрага здароўя!

— Антыёх, у нас госць, а ты нават гарбатай не пачастуеш... Ясцё чортведама што... Будзеце скрыпень? Ці мо ўзвар?

— Не-не. Дзякую. Я скоро пайду.

— Так мо лампапо?

— Не-не. Вялікі дзякуй.

— Ну, як хочаце...

Пры з'яўленні Марфы Антыёх як бы ўвесь збіраецца, падцягваецца. І твар робіцца быццам бы не тварам былога могілкавага вартаўніка Антыёха, а тварам натапыранага мудраца.

— Трэба ісці,— паведамляю я і падьмаюся.

— Мо яшчэ пасядзіце? — няўпэўнена пытае Антыёх і чамусьці пазірае на расчырванелую Марфу.

— Так-так,— падхоплівае Марфа.— Куды вы гэтак спяшаецеся?

— Пайду,— не здаюся я.
— Добра,— згаджаецца гаспадар.— Бывайце.
— Да пабачэння, Антыёх. Да пабачэння, Марфа.
Я не абарочваюся да выхаду з хаты і грукаю

дзвярыма.

І вось. І...

Гумовая ліловая прастора з кропелькамі сургучу і мячыкам для гульні ў гольф. Бясконцыя рады шэрых слупоў з бясколернымі вачыма. Кузурка са слюдзянымі крыльцамі-завіхрэннямі. Хлопчык — у чорным з паласатым надзьмутым шарам. Жывёліны розных афарбовак. І я — у валёнках, у кажусе — дыхаю на змерзлыя рукі...

ФАКТУРА Н

Жалезныя клеткі вісяць на тоўстых каваньх ланцугах. Гарбацяцца ў вазонах разнастайныя кактусы. На ўключаным тэлевізары «Крыпатун» сядзіць Геній. Ён дыміць чорнай люлькай. Пасля кожнай зацяжкі гучна кашляе. Я абыходжу (нібы нізкія жырандолі) клеткі, стукаю па падлозе касцяным рубікам...

— Сядзіш, Геній?

— Ага.

— Сядзі.

— Ага.

— Ды як надакучыць сядзець?

— Ага. Кхе-кхе!.. Кхе-кхе!..

— Што тады будзеш рабіць?

— Ага? — здзіўляецца Геній. І яго твар расколваюць шматлікія зморшчыны.

— Вось.

Геній нервуецца. Ён саскоквае з тэлевізара і пачынае сыпаць сваімі геніяльнымі цытатамі:

— Патэльні, шклянкі, апалонікі — галоўная ежа індывідуўма! Жанчына — іншапланетны аб'ект! Асёл — па сваёй сутнасці свінтух! Прусакі — па сваіх характарыстыках перасягаюць блашчыц! Рэвалюцыі — робяць не абаранкі, а жывёліны! Хатнія жывёліны перадаюць рэвалюцыйную энергетыку сваім гаспадарам! Апошнія і далучаюцца да непажаданых працэсаў...

Геній выглядае смешна ў джынсавым гарнітуры... Фрака ў Генія няма.

— Геній?

— Так.

— Ты трымаеш рукапісы ў клетках?

— Я трымаю рукапісы ў пакоі, а не ў клетках. Таму што клеткі знаходзяцца ў пакоі...

— Але гэта няправільна...

— Гэта жыццё.

...Сцены нагадваюць белых пацукоў. Так. Узлілі некалькі соцень гатых стварэнняў і патруцілі... Знялі з іх шкуркі. Сшылі нешта накшталт вялікага фугравага палатна і абцягнулі ім сцены...

...Мне вельмі падабаецца від з акна. Цікавы, шчыры адкрываецца

краявід: палінялы луг і самотная лупатая карова, у якой на шыі матляецца морквападобны званочак. Геній неяк прызнаўся, што пасяліўся тут з-за гэтага вясковага краявіду.

— Я сёння перайду мяжу, — паведамляе Геній.

— Цікавую: — пытаю я.

— Непрыемную.

— Жахлівую?

— Кіслую.

— ?

— Я вырашыў пазбавіцца ад забабонаў. Я з'ём цэлы слоік кіслага варэння.

— Не пачастуеш?

— Не. Гэта мая доля. З дзяцінства не люблю ўсё кіслае. Сёння будзе пакаёвы крызіс.

Што ж. Няхай так. Генію — варэнне. Мне — рыбу. Заўтра я еду на рыбную лоўлю. Таму ўвесь свет я бачу інакш: кілімчыкі, шлангі, прышчэпкі, падобныя да шчупакоў, вутроў, карасёў...

— Я скончыў новую кнігу, — знянацку паведамляе Геній.

— Пра каго?

— Пра цябе. Пра мяне. Пра ўсіх.

— Яе будуць чытаць?..

Адказу няма. Геній працягвае мне маленькую жоўтую манету.

— Табе — на памяць.

...Я нічога не бачу. Я нічога не адчуваю. Дзякаваць Богу — ёсць яшчэ думкі...

* * *

Пасляслоўе
Паслярыбалле
Пакуль ёсць словы

Цяпер я працую ў палескай лясной гаспадарцы. Жыву ў халупе з чаротавых адценняў. Вяду дэбаты з яловымі павукамі і лакараванымі жучыламі. З людзей маю зносіны толькі з Геніем. Пры дапамозе паштовых галубоў.

ШЧЫРЫ ЧАЛАВЕК

1

Я пішучая сволач. Я вельмі пісучая сволач. Мае хворыя вочы — зачараваныя рэнтгены. Я прасвечваю пачынальнікаў, зрэнкадзьмухароў, драпіроўшчыкаў яек, бэзавых бландзінаў, ветлівых блюдканосаў і іншых брыкетных просьбітаў. Я падвязаваю да камерцыйнай удаўкі розную паміральную афрыканскую пражывальную жавальнасць. Я складаю ў труну вэнджаны селядзец. Я а 9 гадзіне раніцы валэндаюся вакол помніка Карлу Марксу.

Пасля. Утаймаваўшы чарговую трызнёвую друкаваную гадзіну, я атрымліваю мядзяную тару. Я іду ў краму і мяню мядзяную тару на пару аслупнёў. У зямлянцы па вуліцы Цэнтральнай я набываю чорны мех. Затым я наведваю зазіральнікаў, падглядальнікаў, братоў клятчастых і напаловупаэтаў-напалову-празаікаў. Я здыхаю. Я загінаюся. Я на мяжы парога. Я кідаю ў касцяныя жоўтыя рукі какосы, бананы, ківі, разынкі, халву, фінікі, пернікі. Я, загорнуты ў халодную махрыстую тканіну, крыва, эпатажна рухаюся паміж плакатна-каробкавай цішыні. Я наведваю некалькіх ахматавак. Мяне не пазнаюць. Ты не Вішнёў, ты — вішнёўка. Часам — Астап. Зрэдку гарэлка. Адзін раз два радкі. Я частуюся аранжавымі зарыфмаванымі яйкамі. Я ажываю. Я пачынаю курчыцца, З'яўляецца здольнасць рухацца вусенем. Мой нос свідруе цішыню. Мой язык плёскае пацеркі бяздарнасці. Нейкія гаруча-ліпавыя пігулі.

2

Вось. А сёння нехта Абдурахман Ібн Прытырак абліў мяне кіслай. Каб маладая перспектыўная сволач абрасла, нарэшце, поўсцю. І не псавала сваёй аголенасцю, сваёй дзікай пляшывасцю гарадскі краявід. Каб смаркатая, малочная сволач дужа не задавалася. Каб сволач заткнула сваю скалістую храпу. Таму што каровы дурэюць. Прусакі паміраюць. Камары загінаюцца. Мацёрныя ваўкі нервуюцца.

3

Учора нейкі Балкамвырадак Ібн Бівень Маманта спрабаваў з

пажарнага шланга астудзіць маю свалачную, маё свалачное, мянесвалацістае. Я не даваўся. Я хацеў на шпацырку. У мяне была мара. Я хацеў да помніка. Было 9:00 раніцы. Я ў рудых сподніках качаўся па падлозе, храбусцеў акунёвай лускай, мямліў штосьці недарэчнае аб вялікай празрыстай, некранутай лапамі Ібна... Марыў.

4

Пазаўчора я абварыўся вадкасцю. Я абварыў палец.

© OCR: Камунікат.org, 2011 год

© Інтэрнэт-версія: Камунікат.org, 2011 год

© PDF: Камунікат.org, 2011 год

© ePUB: Камунікат.org, 2011 год

ПАСТСКРЫПТУМ

У двухметровым чарапахавым куфры ляжыць містэр Вішнёў. Ён ляжыць ціха, быццам змуміфікаваны. На ім вялікі клоўнскі кяпур, паласатая піжама і вязаныя шкарпэткі. Замест падушкі пад яго галавой стос жоўтых сшыткаў. Не, ён не памёр і не апаў у летаргічны сон. Яго с-с-сутнасць чакае пагудкі эфемернай славы.

Складальнік

Травень 1996 г.

Куфар

ЗМ ЕСТ

Сарамяжлівы клёкатамус. *Пятро Васючэнка...* 5

ЧАСТКА ПЕРШАЯ ЯПОНСКИ ЭНЦЭФАЛИТ

- «Я пускаю бурбалкі...» 10
«На чорнай бочцы ляжыць чорны клюст Баўлі...» 11
«Я сустракаюся...» 12
«Дзесьці на Поўначы...» 13
«Рыкае іржавымі вуснамі мароз...» 14
«Глыбокія зморшчыны кладуцца на наркет...» 15
«на станцыі...» 16
Меніская сістэма 17
«наступілі на руды абпалены хвост...» 18
«Мы сядзім па...» 19
«Я падарую табе кветкавы аэраплап...» 20
«мая бабуля,..» 21
Мара 22
«я пацалую твае...» 23
«Крылы тваёй дабрні...» 24
«Я бадзяюся на вуліцах Менска...» 25
«Я ўбачыў цябе...» 26
МАХ. АО. Н. І. К. 27
Сунрацьтанкавыя словы якія дзіраваць залу 28
Паталагічны пацыент 29

ЧАСТКА ДРУГАЯ КЛЁКАТАМУС

- «Я — Вішнеў — ля кіпарыса...» 32
Штрыхавы верш 33
«Я паўлін-маўлін...» 34
Менская зіма 1996 35
Цмок 36
«Я...» 37
Іхтыязаўр 38
Маршавы «ТАМ-ТАМ» Бум-Бам-Літа 39
Афрыканскія матывы 40
Слупавы востраў 42
Я зноў 43

- Зноў я 44
«Кілім, праз які прарастаюць рэчы...» 45
Галасавыя 46
«Чуліся гукі маракаса...» 48
«Шалясцяць чарпічныя сцягі...» 49
«Маўзерная сволач зваліла бугэльку...» 50
Камамам-камамам-камамам 51
Я-Я-Я-Я-Я 52
Дыярама 53
Страва 55
Экзатычная страва 56
Ён 57
«Разуменне...» 58
У лоджыі сэра таты 60
Саматычныя клеткі 61
«Я выцякаю духмяным сіропам...» 62
«Лісцё падае...» 63
«Скача перад вачыма скатома...» 64
«Яна — велікавокая — пілой угрызалася...» 65
«У лужыне плавала блакітная міска...» 66
«Ньюць дрэвы і гэты...» 67
«Ападаюць слёзы матылькамі...» 68
Б 69
Сіямскі заліў 70
Майткі 71
«Словы калыхаюцца барвовай бялізнай...» 72
Пункцірная цытадэль 73
«Саліце шмат не шкадуйце...» 74
«Пагляджу на мамантавы знак...» 75
Маналітныя пабудовы 76
«родным склонам...» 78
Тэнііды футурузныя 79
Мы не кастэджнікі 80
Скразныя даліны 81
Тарапутта. Тара-пугта 82

ЧАСТКА ТРЭЦЯ
АЎТРОФНАЕ ВОЗЕРА

- Аўтрофнае возера 84
Фактура Н 87
Шчыры чалавек 90
Пастскрыптур 92

Вішнёў 3.

B55 Штабкавы тамтам: Тэксты / Прадм. П. Васючэнкі.—Мн.: Маст. літ., 1998.—94 с.—
(Першая кніга паэта).

ISBN 985-02-0415-X.

Чытаючы гэтую кнігу, міжволі ўяўляеш сябе то пасярод шумнага карнавалу, то ў непразных джунглях, то ў нябесах на дэльтаплане, то на крызе ў акіяне, то ў палаце вар'ятні, то на сэрцазаміральной вышыні перад краянем бездані, дзе абрываюцца ўсе сюжэты, думкі, сказы, словы... Між іншым, кнігу Зміцера Вішнёва ва ўсіх вышэйпералічаных мясцінах тахсама можна чытаць. Гэта нават дадасць да яе ўспрымання большан вастрыні.

УДК 882.6-1
ББК 84/4 Бел/б

Літаратурна-мастацкае выданне

ВІШНЁЎ ЗМІЩЕР

Шт абкавы т амт ам

Тэксты

Рэдактар Л.В. Дранько-Майсюк. Мастак І.А. Клімаў.
Мастацкі рэдактар А.М. Малышава. Тэхнічны рэдактар М.Ц. Папкова.
Карэктар В. А. Бур'як.

Папш. да друку 16.03.98. Фармат 70x90 1/32. Папера афс. № 1.
Гарнітура тып Таймс. Афсетны друк. Ум. друк. арк. 3,51.
Ум. фарб-адб. 3,80. Ул.-выд. арк. 2,27.
Тыраж 1000 экз. Зак. **5266**

Выдавецкае дзяржаўнае прадпрыемства «Мастацкая літаратура»
Дзяржаўнага камітэта Рэспублікі Беларусь па друку.
Ліцэнзія ЛВ № 3 ад 19.11.97.
220600, г. Мінск, праспект Машэрава, 11.
Надрукавана з арыгінал-макета заказчыка ў друкарні "Перамога".
222310, г. Маладзечна, вул. В. Таўлая, 11.

© OCR: Камунікат.org, 2011 год

© Інтэрнэт-версія: Камунікат.org, 2011 год

© PDF: Камунікат.org, 2011 год

© ePUB: Камунікат.org, 2011 год